

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Юридичний інститут
Кафедра теорії та історії держави і права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

_____ М.Кулик
"_____" _____ 2011р.

Система менеджменту якості

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

"Ораторське мистецтво"

(за кредитно-модульною системою)

Галузь знань: 0304 "Право"
Напрямок підготовки: 6.030402 "Правознавство"

Курс – 2 Семестр – 3

Аудиторні заняття – 34 Диференційований залік – 3 семестр
Самостійна робота – 38
Усього (годин/кредитів ECTS) – 72/2

Індекс _____

СМЯ НАУ НП 13.01.01-01-2011

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Ораторське мистецтво"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 13.01.01 – 01-2011
		Стор. 2 із 14	

Навчальна програма дисципліни "Ораторське мистецтво" розроблена на основі освітньо-професійної програми та навчального плану № НБ-9-6.030402/11 підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" за напрямом 6.030402 "Правознавство", "Тимчасового Положення про організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою (в умовах педагогічного експерименту)" та "Тимчасового Положення про рейтингову систему оцінювання", затверджених наказом ректора від 15.06.2004 №122/од, та наказу ректора від 12.04.2005 №81/од.

Навчальну програму розробила
професор кафедри теорії та
історії держави і права _____ Т. Мандебура

Навчальна програма обговорена на засіданні кафедри теорії та історії держави і права, протокол № _____ від "____" _____ 2011 р.

Завідувач кафедри _____ І. Бородин

Навчальна програма обговорена та схвалена на засіданні випускової кафедри напрям 6.030402 "Правознавство" – кафедри повітряного, космічного та екологічного права, протокол № _____ від "____" _____ 2011 р.

Завідувач кафедри _____ В. Назаров

Навчальна програма обговорена та схвалена на засіданні науково-методично-редакційної ради Юридичного інституту, протокол № _____ від "____" _____ 2011р.

Голова науково-методично-редакційної ради _____ В. Вишновецький

"Згоден"
Директор ЮІ
_____ І. Сопілко
"____" _____ 2011 р.

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Ораторське мистецтво"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 13.01.01 – 01-2011
		Стор. 3 із 14	

ЗМІСТ

	стор.
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця.	4
1.2. Мета викладання навчальної дисципліни	4
1.3. Завдання вивчення навчальної дисципліни	4
1.4. Інтегровані вимоги до знань і умінь з навчальної дисципліни	4
1.5. Інтегровані вимоги до знань і умінь з навчальних модулів	4
1.6. Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни	5
2. Зміст навчальної дисципліни	5
2.1. Модуль №1 "Історико-теоретичні та практичні аспекти ораторського мистецтва"	5
3. Список рекомендованих джерел	9
4. Форми документів Системи менеджменту якості	10

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Ораторське мистецтво"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 13.01.01 – 01-2011
		Стор. 4 із 14	

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця

Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що формують професійний рівень юриста в системі правової освіти.

1.2. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни "Ораторське мистецтво" є здобуття теоретичних знань та формування на їх основі практичних навичок публічного мовлення і спілкування.

1.3. Завдання вивчення навчальної дисципліни

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- оволодіння знаннями історії розвитку ораторського мистецтва як соціального явища;
- ознайомлення з основними родами і видами сучасного красномовства;
- вивчення суті національної мовленнєвої культури та її особливостей;
- опанування навичками красномовства;
- оволодіння методикою побудови публічного виступу та його виголошення.

1.4. Інтегровані вимоги до знань та умінь з навчальної дисципліни

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- основні категорії та розділи класичної риторики;
- основні роди та види сучасного красномовства;
- канали впливу риторика на аудиторію;
- ораторські прийоми публічного мовлення.

Вміти:

- самостійно складати текст промови чи виступу;
- володіти навичками спілкування з аудиторією;
- риторично грамотно виголошувати промову;
- застосовувати комунікативні засоби впливу в умовах публічного мовлення.

1.5. Інтегровані вимоги до знань і умінь з навчальних модулів

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля.

1.5.1. У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля №1 "Історико-теоретичні та практичні аспекти ораторського мистецтва" студент повинен:

Знати:

- основні категорії та розділи класичної риторики;
- основні роди та види сучасного красномовства;

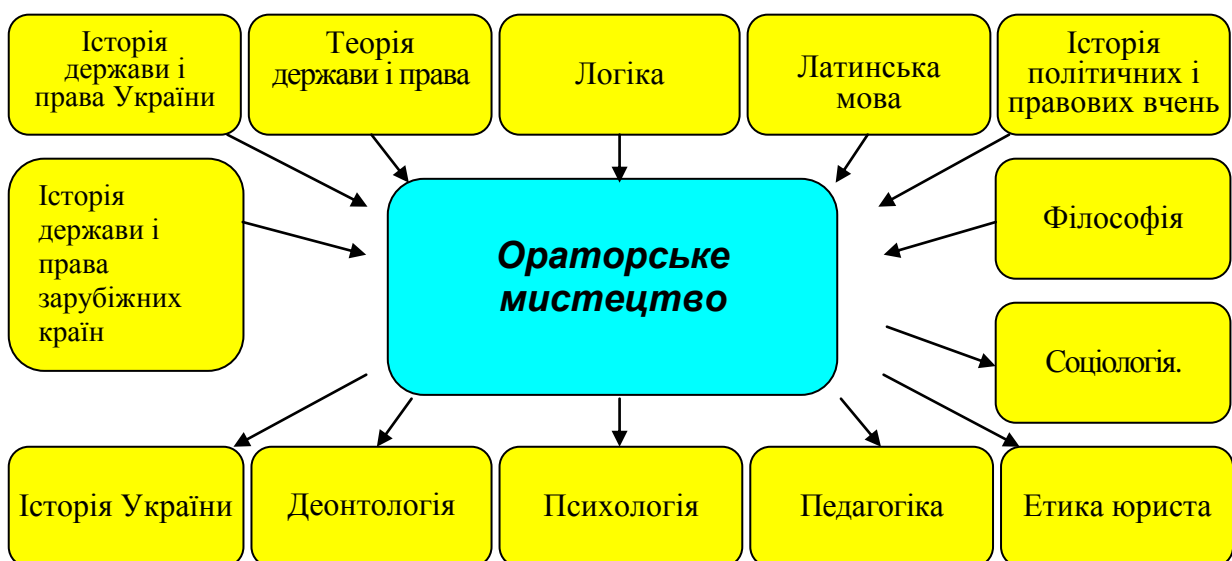
	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Ораторське мистецтво"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 13.01.01 – 01-2011 Стор. 5 із 14
---	--	-------------------	---

- канали впливу риторика на аудиторію;
- ораторські прийоми публічного мовлення.

Вміти:

- самостійно складати текст промови чи виступу;
- володіти навичками спілкування з аудиторією;
- риторично грамотно виголошувати промову;
- застосовувати комунікативні засоби впливу в умовах публічного мовлення.

1.6. Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Модуль №1 "Історико-теоретичні та практичні аспекти ораторського мистецтва".

Тема 2.1.1. Ораторське мистецтво як соціальне явище і розділ науки риторики. Його функції в суспільстві. Основні поняття.

Поняття ораторського мистецтва як соціального явища і окремого розділу науки риторики. Роль і значення слова в спілкуванні. Видатні українські поети про силу і красу слова. Пересопницька Євангелія про відповідальність мовленого слова.

Суспільна і професійна потреби в оволодінні майстерністю красномовства. Теоретичні знання та сукупність вмінь і навичок ораторського мистецтва як важливі складові професіоналізму майбутнього юриста.

Взаємозв'язок ораторського мистецтва з іншими науками.

Предмет і завдання курсу, його специфіка. Основні дефініції класичної риторики. Функції ораторського мистецтва.

Характеристика наукової та науково-методичної літератури з ораторського мистецтва.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Ораторське мистецтво"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 13.01.01 – 01-2011
		Стор. 6 із 14	

Рекомендації та вимоги до опанування програми курсу в умовах кредитно-модульно-рейтингової системи оцінювання знань студентів з ораторського мистецтва.

Тема 2.1.2. Історія розвитку ораторського мистецтва.

Історичні закономірності та суспільні потреби виникнення і розвитку ораторського мистецтва. Основні передумови та фактори появи ораторського мистецтва в давній Греції. Поняття софістики та її вплив на розвиток ораторського мистецтва.

Характеристика ораторського мистецтва стародавньої Греції і Риму. Поява судового красномовства. Ораторська діяльність Перикла, Сократа, Демосфена та Аристотеля. Перший навчальний заклад з ораторського мистецтва. Основні античні теорії риторики стародавньої Греції.

Особливості давньоримського ораторського мистецтва, його відмінності від ораторського мистецтва стародавніх греків. Ораторська діяльність Марка Цицерона, Гая Юлія Цезаря. Ораторське мистецтво в Римській імперії. Педагогічна риторика Марка Квинтіліана. Корнелій Тацит про місце ораторського мистецтва в суспільстві. Занепад ораторського мистецтва і судового красномовства в Римській імперії.

Ораторське мистецтво середньовіччя. Поява гомілетики та християнського красномовства.

Ораторське мистецтво періоду буржуазних революцій. Промови діячів Великої французької революції. Поява і розвиток західноєвропейського парламентського красномовства.

Тема 2.1.3. Красномовство у духовній культурі українського народу. Ораторське мистецтво сьогодення.

Джерела формування ораторського мистецтва в Київській Русі. Митрополит Іларіон, Кирило Туровський, Серапіон Володимирський – перші оратори Київської Русі. Мовна спадщина Іоанна Великого та Григорія Сковороди.

Ораторське мистецтво в Києво-Могилянській академії. Внесок Теофана Прокоповича в становлення і розвиток сучасного українського красномовства. Праця Т.Прокоповича „Про риторичне мистецтво” як основний фундаментальний твір про призначення ораторського мистецтва, його особливості, роди і жанри та мистецтво мовлення.

Розвиток академічного красномовства в XVIII - XIX ст. Золотослів Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Грушевського та інших. Риторична криза українського красномовства в радянські часи.

Відродження ораторського мистецтва в сучасній Українській державі. Основні проблеми становлення і розвитку сучасної теорії і практики ораторського мистецтва.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Ораторське мистецтво"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 13.01.01 – 01-2011
		Стор. 7 із 14	

Тема 2.1.4. Роди і види сучасного красномовства.

Поняття про роди сучасного красномовства та їх класифікація. Характеристика академічного красномовства, його види та основне призначення. Політичне красномовство, його особливості і різновиди. Суспільно-побутове красномовство, сфера його призначення, національна особливість та вплив на культуру живої народної мови.

Дипломатичне красномовство як особливо вишуканий, елітарний вид мовлення. Загальні правила і норми дипломатичного красномовства. Основні вимоги дипломатичного красномовства.

Церковне красномовство, його призначення.

Діалогічне красномовство. Жанри сучасної еристики.

Єдність родів і видів сучасного красномовства.

Тема 2.1.5. Судове красномовство.

Історія появи і розвитку судового красномовства. Поняття і предмет судової промови, її види, засади і функції. Монологічна і діалогічна форми судової промови. Судові дебати як складова частина судового розгляду.

Роль судових промов у виконанні процесуальних функцій. Судова промова як різновид процесуальної діяльності та правового акту.

Судова аудиторія та спілкування з нею. Характеристика аудиторії за настановами і обов'язками. Особливості спілкування в суді.

Підготовка судової промови. Пошук істини: схема промови. Попереднє опрацювання тексту. Класифікація джерел доказів. Етапи підготовки виступу в суді.

Вимоги до промови ораторів-юристів всіх інстанцій в суді.

Тема 2.1.6. Методика підготовки і проведення публічного виступу.

Послідовність дій оратора при підготовці публічного виступу. Закон ступеневої послідовності. Методика підготовки тексту публічного виступу. Способи вибору теми і упорядкування матеріалу, форми його текстового оформлення. Стратегічний закон як оптимальна побудова програми виступу. Місце стратегічного закону в системі законів винаходу думки, його роль у переконанні аудиторії. Взаємозв'язок стратегічного закону з законом концепції та моделювання аудиторії.

Місце концепції в розробці стратегії. Засоби розробки концепції виступу. Критерії відбору проблем у темі. Механізм виявлення суперечностей у проблемі.

Конструктивні питання як засіб виявлення суперечностей у проблемі. Ознаки конструктивного питання.

Поняття про тактичний закон мовлення. Визначення тактики виступу, головні її елементи. Аргументація та її призначення. Основні критерії добору аргументів. Умови аргументації. Аргументи як логічна основа доказу.

Поняття і типи доказу та спростування. Доказ і його структура.

Правила і помилки висування теми, її обґрунтування і демонстрація.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Ораторське мистецтво"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 13.01.01 – 01-2011
		Стор. 8 із 14	

Спростування і способи його реалізації.

Композиція виступу, загальна характеристика його частин. Звернення. Його види і особливості.

Вступ промови, його види та призначення. Загальні принципи викладу основної частини виступу: принципи послідовності, підсилення, економії, відчуження. Особливості індукції, дедукції, аналогії, правила їх застосування.

Висновки, підсумок, закінчення та методика відповіді на запитання слухачів

Тема 2.1.7. Стилї публічного виступу. Техніка дихання і техніка мовлення.

Поняття „стиль публічного виступу”. Стиль демократичний, ліберальний, авторитарний. Умови вибору стилю промови, об’єктивна та суб’єктивна характеристики промови. Індивідуальний стиль оратора, проблеми його формування та шляхи оволодіння ним.

Стилістичні особливості публічного виступу (усний характер, ясність, чіткість, імпровізованість).

Поняття наочності промови. Засоби мовної наочності та виразності: тропи, фігури, розмовна лексика, інші фразеологічні одиниці.

Категорії техніки мовлення: фонаційне мовлення, мовний голос, орфоепія, дикція.

Особливості фізіологічного і фонаційного дихання. Механізм фонаційного дихання, організований видих, розподіл видиху, добір видиху під час промови.

Робота над постановкою голосу.

Невербальні засоби спілкування, їх характеристика. Основні вимоги до візуальних засобів промовця.

Тема 2.1.8. Оратор і аудиторія.

Поняття про риторичний ідеал. Загальні ознаки та вимоги до мовної культури оратора.

Загальні вимоги до ритора та його зовнішнього вигляду. Функції ритора в аудиторії. Поняття педагогічного такту промовця. Психологічні аспекти публічного мовлення.

Характеристика аудиторії: соціально – демографічна, суспільно-психологічна, індивідуально-особистісна, формально-ситуативна тощо.

Мотиви, інтереси, настанови (цільові спрямування) як ознаки аудиторії та елементи її портрета.

Суб’єктивні та об’єктивні перешкоди контакту аудиторії й оратора та шляхи їх подолання.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Ораторське мистецтво"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 13.01.01 – 01-2011
		Стор. 9 із 14	

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

3.1. Основні рекомендовані джерела

- 3.1.1. Вандишев В.М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2003. – 264 с.
- 3.1.2. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2003. – 311с.
- 3.1.3. Молдован В.В. Судова риторика: - К.: Заповіт, 1996. – 320 с.
- 3.1.4. Риторика загальна та судова / С.Д. Абрамович, В.В. Молдован, М.Ю. Чикарькова. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 416 с.

3.2. Додаткові рекомендовані джерела

- 3.2.1. Античные риторики. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1978. – 352 с.
- 3.2.2. Дячок М.Г. Ораторське мистецтво правника.–Хмельницький: ХІРУП, 2001. – 218с
- 3.2.3. Давиденко В.В. Основи ораторського мистецтва та ділове спілкування сучасного спеціаліста: Навч. посіб. – Вінниця: О. Власюк, 2003. – 167 с.
- 3.2.4. Золотослів: Хрестоматія до курсу риторики / Авт. - упоряд. Г.М. Сагач. – К.: РНМК, 1992. – 158 с.
- 3.2.5. Ивакина Н.Н. Риторика для юристов: - М.: Юристъ, 2003. – 357 с
- 3.2.6. Кони А.Ф. Искусство речи на суде // Избранные произведения. - В 2-х т. – Т.1. – М.: Политиздат, 1959. – С. 113 - 128.
- 3.2.7. Корнеги Д. Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей / Пер. с англ. – К.: Наук. думка, 1989. – 222 с.
- 3.2.8. Пиз А. Язык жестов. – М.: Дело, 1995. – 304 с.
- 3.2.9. Прокопович Ф. Про риторичне мистецтво // Прокопович Ф. Філософські твори. – В 3-х т. – Т.1. – К.: Наук. думка, 1979. – С. 103 – 433.
- 3.2.10. Сагач Г.М. Риторика. – Вид. 2-е, перероб. і доп. - К.: Видавничий дім „ЮРЕ”, 2000. – 567 с.
- 3.2.11. Сергеич П. (Порохорщиков П.С.). Искусство речи на суде // Об ораторском искусстве. – Тула: Автограф, 2000. – С. 198 – 299.
- 3.2.12. Судебные речи: Сб./ Авт. – сост. Чудаков М.Ф. – Минск: Новое знание, 2002. – 780 с.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Ораторське мистецтво"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 13.01.01 – 01-2011
		Стор. 14 із 14	

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник		Мандебура Т.О.	Професор кафедри	14.03.2011
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				